

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології
Кафедра лексикології та стилістики англійської
МОВИ
Кафедра теоретичної та прикладної фонетики
англійської мови

Силабус навчальної дисципліни

Рівень вищої	Другий (магістерський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	035 Філологія
Спеціалізації:	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Освітньо-професійна програма:	«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»
Семестр, рік навчання:	3 семестр , 2 рік
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору
Обсяг:	3 кредити ЄКТС, 90 годин, з яких: лекції – 16 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 60 годин
Мова викладання:	Українська, англійська
День, час, місце:	Відповідно до розкладу

Викладачі:	Ірина Михайлівна КОЛЕГАЄВА , д. філол. н., професор, завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови Ніна Олександрівна КРАВЧЕНКО , д. філол. наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Контактна інформація:	irina_kolegaeva@ukr.net nkravchenko1717@gmail.com
Робоче місце:	Французький бульвар, 24/26, кафедра лексикології та стилістики англійської мови (ауд. 110) кафедра теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Консультації:	Онлайн-консультації: 1) за потребою кожний робочий день з 16.00 до 19.00 за адресою irina_kolegaeva@ukr.net 2) за графіком онлайн Zoom https://us04web.zoom.us/j/75202864564?pwd=THlPbGMwREwyTk2elhnYXpOeXplQT09

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета навчальної дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх магістрів філології з нейролінгвальною організацією психічних процесів створення та розуміння висловлювання; з новою синтетичною дисципліною теолінгвістикою, яка передбачає єднання двох епістеміологічних джерел для розуміння синергійної багаторівневості релігійної комунікації.

Завдання навчальної дисципліни: сформувані у здобувачів вищої освіти другого рівня теоретичні знання

1) про мозкові механізми мовленнєвої діяльності і пов'язані з ними мовно-мисленнєві процеси, а саме: шляхи отримання сенсорної інформації, її подальша когнітивна обробка і подальша трансформація у мовлення.

2) про базові концепції теолінгвістики, представити аналіз вихідних настанов та методологічних засад синергетики у розвитку теолінгвістичної теорії.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати** основні механізми породження та продукування мовлення, що по'язані з мовленнєво-мисленнєвими процесами; розуміти синергійну природу розвитку дискурсу як складної системи, що саморозвивається, **вміти** застосувати комплексний підхід до

наукового філологічного дослідження; визначати оптимальні методи аналізу мови; використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи; використовувати теоретичні знання у власних наукових дослідженнях.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення.

Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини.

Сенсорні системи людини/тварини, їхні складники. Особливості сприйняття довкілля людиною та тваринами. Теорія сигнальних систем. Мова як система сигналів другої сигнальної системи. Мовні сигнали як «сигнали сигналів». Сенсорні сигнали експерієнцерів. Формуванням сигніфікату мовного знаку. Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи. Етапи становлення другої сигнальної системи у процесі онтогенезу.

Тема 2. Умовний і безумовний рефлекс. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць.

Індивідуальні, набуті рефлексорні реакції, що виробляються на базі безумовних рефлексів. Формування сигніфікату мовного знаку. Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату.

Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація.

Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку. Роль остенсивної та описової номінації у навчанні рідній / іноземній мові.

Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози.

Сенсорна пам'ять. Сенсорний образ. Алгоритм функціонування сенсорної системи читача. Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць. Нейролінгвальні механізми розуміння твору і мисленнєвого відтворення зображуваної реальності.

Змістовий модуль 2. Теолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу.

Тема 1. Теолінгвістика як новий науковий напрям мовознавства.

Структурно-семантичний аналіз мови, забезпечений богословським коментарем. Особливості релігійної мови; проблема релігійної мовленнєвої поведінки – релігійних форм комунікації; специфіка сфери вживання релігійної мови.

Тема 2. Історія становлення західної та слов'янської теолінгвістики.

Фундація теолінгвістики Жан-П'єром ван Ноппенем (J.-P. van Norpen). Поширення терміну *теолінгвістика* Д. Кристалом (David Crystal). Німецька гілка теолінгвістів - історичне становлення та етапи розвитку німецької релігійної лексики, основні риси релігійної мови (H. Moser); текстуально-лінгвістичний аналіз текстів Нового Заповіту, лінгвістичні аспекти гомілетики (W. Gossmann); мовленнєві акти в контексті богослужіння (I. Schermann, A. Shufte). Внесок у поширення теолінгвістики як розділу мовознавства українських (О. Гадомський, Н. Кравченко), сербських (К. Кончаревич), польських (Е. Кухарська-Дрейсс) вчених.

Тема 3. Часткова та загальна теолінгвістика. Синхронічна та діахронічна теолінгвістика.

Вияви конкретної релігії у мові. Релігійні універсалії. Процеси, що відбуваються у мові та суспільстві на даний момент. Явища і зміни у процесі історичного розвитку мови й суспільства, що передбачає порівняльно-історичний підхід.

Тема 4. Методологія теолінгвістики. Основні підходи до вивчення теолінгвальних реалій.

Опис методології теолінгвістики (герменевтичний метод, метафізичний метод, антропоцентричний підхід, системний підхід, аксіологічний підхід, методи етимологічної та словотворчої реконструкції).

Тема 5. Синергійно-синергетичні властивості дискурсивних утворень. Феномен синергії у світському та релігійному розуміннях. Лінгвосинергетичний підхід до вивчення дискурсу як складної самоорганізовувальної системи. Здатність дискурсу до самоорганізації, гомеостатичності, нелінійності, незамкнутості, нестійкості, емерджентності, інтердискурсивності, симетричності / асиметричності.

Тема 6. Ритуал богослужіння як полікодовий та мультимодальний прояв синергії.

Фідеїстичне ставлення до слова - клішованість, жорстка матричність, усталеність мовного коду молитов. Феномен комунікативної вторинності – вторинної вербалізації біблійних протоповідомлень. Визначення термінів *ритуал, церемонія, обряд* та їх ролі у досягненні синергійного ефекту комунікації.

Тема 7. Прагматичні та риторичні особливості англомовних проповідницького та молитовного дискурсів

Структурно-семантичні, композиційні особливості організації фідеїстичного тексту. Дискурсивні властивості тексту проповіді. Дискурсивні властивості тексту молитви. Вплив біблійної фразеології на пареміологічний фонд мов.

Тема 8. Інтонаційні особливості англомовних проповідницького та молитовного дискурсів

Сприйманні характеристики релігійного дискурсу. Мелодика, темп, паузація. Функція пауз в досягненні синергійного релігійного спілкування. Акустичні характеристики усного тексту проповіді та молитви.

Методи навчання

Змістовий модуль 1.

Словесні: лекції, дискусії.

Практичні:

● усні доповіді (для здобувачів вищої освіти очної форми навчання) або реферати (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання) за наступними темами:

- Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи».
- «Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату».
- «Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку».
- «Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць».

● підготовка до практичного заняття для очної форми;

● підготовка до підсумкового практичного заняття.

Змістовий модуль 2.

Словесні: лекції, дискусії.

Наочні: PowerPoint презентації.

Практичні:

● усні доповіді (для здобувачів вищої освіти очної форми навчання) або реферати (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання) за наступними темами:

- Універсальність *VS* вузько направленість методології теолінгвістики стосовно до інших синтетичних лінгвістичних дисциплін;
- Опис етапів синергійного розвитку складної відкритої системи, що саморозвивається;
- Успадкування античних риторичних традицій у сучасному проповідницькому дискурсі

● підготовка до практичного заняття для очної форми;

● індивідуальні завдання, які передбачають

- створення класифікації гносеологічних та епістеміологічних джерел отримання знань та досвіду,
- створення класифікації підходів до вивчення теолінгвальної реальності в залежності від конфесії та національної приналежності;
- розгляд динаміки лінгвальних змін у світському/релігійному мовному середовищі

● розробка PowerPoint презентацій за темами:

- «Символічність ритуальних дій під час Богослужіння – вербаліка та паравербаліка».

3. Новаковська О. М. Лексико-семантичне поле «blood» в англomовній наївній та науковій картині світу. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2016. 208 с.
4. Тригуб Г. В. Сучасна нейролінгвістика у вивченні проблеми критичного віку під час оволодіння іноземної мови. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Сєвєродонецьк, 2015. Вип. 1. С. 407–413. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tirpp_2015_1_55
5. Шнуровська Л. В. Нейрологія білінгвізму: фактори та ознаки. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Філологія. Київ, 2013. Т. 16, № 2. С. 150-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2013_16_2_242015.
6. Alduais A. M. S.. Investigating the validity of neurolinguistic approaches through previously and recently made studies. *International Journal of Linguistics*, 2013. 5(2), 158-172. URL: <http://dx.doi.org/10.5296/ijl.v4i1.2439>
7. Kemmerer, David. *Cognitive Neuroscience of Language*. Psychology Press; 1st edition. 2014. URL: <https://www.routledge.com/Cognitive-Neuroscience-of-Language/Kemmerer/p/book/9781138318403>
8. Su M., Wang, J., Maurer, U., Zhang, Y., Li, J., McBride, C., ... Shu, H. Geneenvironment interaction on neural mechanisms of orthographic processing in Chinese children. *Journal of Neurolinguistics*, 2015. 33, 172-186. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jneuroling.2014.09.007>
9. Келер Райнхард. Синергетическая лингвистика. URL: <http://ubt.opus.hbz-nrw.de/volltexte/2007/413/pdf/synling.pdf>
10. «Теорія теолінгвістики: феномен біблійності в українській лінгвокультурі та омовлення релігійної картини світу (аналіз дискурсивної практики XIX ст.) : [переднє слово, наук. ред. проф. Т. А. Космеди]. Харків: Майдан, 2019. 448 с. URL: <http://pub.onu.edu.ua/images/specrada/d4105102/aref-piddubna.pdf>
11. Піддубна Н. В. Теолінгвістика як нова дисципліна в системі підготовки філологів / Н. В. Піддубна. *Organization of the educational process in the area of philological sciences: a global experience and national practice : scientific and pedagogic Internship, Venice, Nov. 16 – Dec. 28, 2020 / Ca' Foscari University of Venice*. Venice: Baltija Publishing, 2020. S. 58–61. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6428>
12. Піхтовнікова, Л. С. Евристична й інтегрувальна роль синергетики в лінгвістиці. *Нова філологія*, 2017 (69), 160-164. Вилучено із <http://www.novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/303>
13. Crystal D. Whatever happened to theolinguistics? In: Chilton P., Kopytowska M., eds *Religious language, metaphor and the mind* / D. Crystal. 2013.
14. Hobbs, V. *An Introduction to Religious Language: Exploring Theolinguistics in Contemporary Contexts* (pp. xiv–xv). 2021. London: Bloomsbury Academic. URL: <http://www.bloomsburycollections.com/an-introduction-to-religious-language-exploring-theolinguistics-in-contemporary-contexts/foreword>

15. Bahtiyor qizi, S. N. *THEOLINGUISTICS. Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2022. 2(2), P. 146–149. URL: <https://www.in-academy.uz/index.php/ejsspc/article/view/857>
16. van Noppen J.-P. *From Theolinguistics to Critical Theolinguistics: the Case for Communicative Probity*. 2004. URL: <http://www.jovanoppen.tk>.

Електронні інформаційні ресурси

Наукова бібліотека ОНУ:

загальний електронний каталог НБ ОНУ: <http://lib.onu.edu.ua/elektronnyj-katalog/>

навчальні та методичні матеріали. Факультет романо-германської філології: <http://lib.onu.edu.ua/rgf/>

Оцінювання

Очна форма

Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення
Поточний контроль: оцінювання усних відповідей під час практичних занять, усних доповідей.

Змістовий модуль 2. Теолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу.
Поточний контроль: оцінювання усних відповідей під час практичних занять, усних доповідей, PowerPoint презентацій, індивідуальних завдань.

Форма підсумкового контролю: залік.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення
Поточний контроль: оцінювання рефератів, оцінювання усних відповідей на початку лекції за матеріалом попередньої лекції.

Змістовий модуль 2. Теолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу.
Поточний контроль: оцінювання PowerPoint презентацій, рефератів, оцінювання усних відповідей на початку лекції за матеріалом попередньої лекції.

Форма підсумкового контролю: залік.

У ході поточного контролю здобувач може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Відвідування занять. Регуляція пропусків

Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій.

Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І.Мечникова» (poloz-org-osvit-process_2022.pdf).

Дедлайни та перескладання

Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова (2020 р.)» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)

Політика академічної доброчесності

Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.

Комунікація

Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber / Telegram. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.